

Kyrknytt

Årgång 33
1·2026

TEMA
Traditioner

Tidningen om *livsfrågor* och *kristen tro* från Svenska kyrkan i Karlstad och Hammarö

Borsjtj och bön: Soppan,
språket och tron blir en
trygg punkt mitt i flykten s.8

**Svenska
kyrkan**

Thurfjell: Traditionerna är din
livlina när barnen blivit vuxna

Punkaren ifrågasätter:
Tänker du ens på varför du firar?

Ritualer ramar in både vardag och evighet

För många av oss finns traditionerna mest i bakgrunden. Vi firar dem utan att fundera så mycket på varför. Men vid närmare eftertanke kan man se att de hjälper oss att dela in året och följa dess växlingar. Hur ofta säger vi inte: "Det ska vi hinna innan jul" eller "Det tar jag efter midsommar"? Traditionerna är inte minst viktiga i livets stora skeden som till exempel: steget in i vuxenlivet (studenten), att hitta en livspartner (vigsel), att bilda familj (dop eller namngivning) och att ta farväl vid livets slut (begravning).

Hur vore livet utan traditioner? Inte mycket att ha, om du frågar religionshistorikern David Thurfjell. Traditionerna ger gemenskap, sammanhang och djup, menar han. Ja, han går till och med så långt som att säga att traditionerna kan bli din enda livlina när barnen är utflugna och du längtar efter att de ska komma och hälsa på lite oftare. Läs mer på sidorna 4–6.

För kvinnorna från Ukraina blir gemenskapen i kyrkan och möjligheten att hålla fast vid sina traditioner – som att laga borsjtj och fira ortodox mässa – ett sätt att orka vidare under flykten (sid 8–9).

En som däremot tycker att vi borde fundera mer på varför vi överhuvudtaget följer traditioner är punkaren och so-läraren Micke Larsson. Annars riskerar de att bli både meningslösa och skadliga, anser han (sid 12–13).

Trevlig läsning och en glad påsk!

Marie Lundström Redaktör och ansvarig utgivare

Om du inte vill ha Kyrknytt

Kyrknytt är en gåva till alla hushåll. Men vill du inte ha tidningen, skriv då "Nej tack till Kyrknytt" på postlådan så ska distributören inte dela ut fler nummer.

Dagdroppen

Våra egna och andras vägar.
Våra egna och andras liv.
Våra egna och andras sanningar.
Så lika i all sin olikhet.

BILD OCH TEXT: HANS KVARNSTRÖM

Följ Dagdroppar på Instagram eller på bloggen universitetskyrkankarlstad.blogspot.com om du vill se fler.

Vill du bli medlem i Svenska kyrkan?
svenskakyrkan.se/medlem/bli-medlem

Läs Kyrknytt på webben
svenskakyrkan.se/karlstadspastorat/kyrknytt

Så här kontaktar du din församling:

Grava
svenskakyrkan.se/grava
grava.pastorat@svenskakyrkan.se
054-53 62 20

Hammarö
svenskakyrkan.se/hammaro
hammaro.forsamling@svenskakyrkan.se
054-51 24 00

Karlstad
svenskakyrkan.se/karlstadspastorat
karlstads.pastorat@svenskakyrkan.se
054-14 14 00

Nor-Segerstad
nor-segerstads.forsamling@svenskakyrkan.se
054-224 40 20

Kontakt
karlstad.kyrknytt@svenskakyrkan.se
054-14 14 00

Karlstads pastorat
Västra Kyrkogatan 5, 652 24 Karlstad

Redaktör och ansvarig utgivare
Marie Lundström

Grafisk form
IA Maria Sköld, Artia Design

Redaktionsråd
Louise Albrecht, Mikael Almehag, Sabina Larsson, Helena Söderqvist, JockPetter Sönnfors och Ann-Charlotte Ugglä

Omslagsbild
Øyvind Lund

Tryck
LÖWEX Trycksaker AB, Växjö
ISSN 2001-6212

Hyllningen som värmer – sticka Tillsammansmössan

I år har Svenska kyrkan i utlandet, SKUT, funnits i hela 400 år. Jubileet uppmärksammas på en rad olika sätt, till exempel genom att en mössa har specialdesignats. Den kallas Tillsammansmössan och tanken är att de som laddar ner mönstret för att sticka den samtidigt gärna kan skänka en peng till SKUT:s viktiga arbete. Designern bakom mössan är Charlotte Moberg som är pedagog i Västerstrands församling i Karlstad.

SKUT har totalt 27 församlingar med verksamhet på 130 platser i hela världen – från storstäder till semesterorter. De finns till främst för de cirka 550 000 svenskar som bor utomlands, men också de miljontals turister som reser varje år.

Ladda gärna ner mönstret genom att scanna qr-koden.

FOTO: JAN-OLOV MOBERG

Charlotte tog utgångspunkt i SKUT:s betydelse för människor genom århundradena och skapade Tillsammansmössan.

Pilgrimsvandring i parken

Under våren erbjuds enkla och kravlösa pilgrimsvandringar i Mariebergsskogen. Alla är välkomna torsdagar udda veckor kl. 12.00 för vandring i tystnad och med ord att tänka på längs vägen.

Vandringarnas längd varierar utifrån deltagarnas behov och förmåga. Kläder efter väder rekommenderas. Inled gärna med lunchandakt i Vikenkyrkan kl 11.00.

När & var: torsdagar udda veckor 12.00, samling vid Mariebergsskogens huvudingång.

Info: Tony Holmgren, e-post ynot.holmgren@gmail.com

FOTO: MARIE LUNDSTRÖM

Vandringarna i parken utgår från pilgrimens sju nyckelord: Frihet, Enkelhet, Tystnad, Bekymmerslöshet, Långsamhet, Andlighet och Delande.

Må bra-vecka för kropp och själ

I Grava församling anordnas snart en må bra-vecka med föredrag, skön träning, målarkurs med mera på agendan. Det blir möjlighet att testa tikva som är en träningsform och avslappningsmetod utifrån kristen grund. Man kan också fördjupa sig i Hållbar hälsa och Evert Taube som förkunnare i två olika föredrag.

När: 19-25 april

Var: Huvudsakligen i Grava församlingshem, Skönviksvägen 2

Scanna qr-koden och läs mer om Må bra veckan!

När påsken gjorde mig skräckslagen

När jag var liten avskydde jag påsk. Jag växte upp, i en liten by utanför Arvika på 70-talet, fanns det vissa traditioner som gjorde påsken svår för ett blygt och känsligt barn som jag.

Det började med att vi syskon skulle måla påskbrev. Alla barn runtomkring, cirka ett 80-tal, skulle få ett varsitt. I början var vi entusiastiska men med tiden falnade glöden och våra föräldrar fick ta över. Pappa kunde måla hela brev brandgula bara för att få det gjort. Sedan veks breven traditionsenligt och fylldes med godis. Utanpå skrevs skämtsamma adresser, till exempel: Påskkärringen Pia, Äggvägen 4, Blåkulla.

Så långt hade inte många tårar fallits, men på påskaftonen skulle alla barn kläs ut och i smyg kasta påskbrev på kompisarnas yttertrappor. Blev man upptäckt blev man jagad – och då var smällare tillåtna så man kunde få en bomb kastad efter sig. Jag var livrädd. Hemma väntade nästa prövning: att själv jaga barnen som kom till oss. Jag minns hur jag ligger på badrumsgolvet och gråter medan mamma ropar utanför: ”Kom ut nu, Håkan kommer, du måste jaga honom!”

Idag när jag berättar om det här skrattar folk och frågar varför jag deltog i detta? Men så är det med traditioner, de kan ha ett så starkt grepp om oss att vi aldrig ifrågasätter dem. Nu när jag är vuxen och präst älskar jag påsken i kyrkan men även den omges av traditioner. Skillnaden är att dessa traditioner har ett djupare syfte; vi följer Jesus väg mot korset och uppståndelsen. Och traditionerna är här inte viktigare än själva gudstjänsten. Nej att ha en gudstro är att ha en relation med Gud och som alla relationer är gudsrelationen dynamisk och levande. Välkommen till kyrkan i påsk.

Blott i det öppna har du en möjlighet. Ut i det fria skall du med Herren gå. Ps.90

Kom ut nu, Håkan kommer, du måste jaga honom!

Ann-Charlotte Ugglä
präst i Nor- Segerstads församling

David Thurfjell: I det återkommande hittar vi mening

Traditioner ger gemenskap och djup. Det säger religionshistorikern David Thurfjell. Han har ett tips till alla trötta småbarnsföräldrar:

– Se till att orka skapa traditioner, en dag är de den enda livlinan du har.

TEXT: Kristina Lindh FOTO: Kajsa Göransson

Han gillar egentligen alla traditioner – midsommar, kräftskiva, jul, halloween...

Men största favoriten är påsk.

– Påskan är lagom uppstyrd, om någon inte kan komma är det inte hela världen. Slakten har en stuga i Roslagen, vi brukar åka dit och elda löv och äta ägg. Vi sjunger vissa sånger. Självt brukar jag sova utomhus under bar himmel.

David Thurfjell, professor i religionsvetenskap, har i en rad uppmärksammade böcker ringat in svenskens existentiella profil. Det började med "Det gudlösa folket" 2015 och har fortsatt med "Granskogsfolk" och "En lockton i ödemarken".

Nu är han aktuell med "Anspråkstagen", en bok om mening. Varför upplever allt fler, i synnerhet unga, att livet saknar mening? Och vad kan man göra åt det?

Ett av svaren skulle kunna låta såhär: Sök dig till traditionerna.

Länkar dåtid med framtid

Traditioner ger gemenskap, sammanhang och djup, säger David Thurfjell.

– Människan är ett flockdjur. Men till skillnad från de andra djuren är vi flockvarelser med förmåga till fantasi, abstrakt tänkande och självreflektion. För att hålla ihop gruppen skapar vi ramverk, allt från juridiska ramar till världsbilder och berättelser. Detta har kulturen alltid hållit på med.

Traditionernas funktion är bland annat att binda samman det förflutna med framtiden. Det sker ofta genom riter och händelser som länkar generationerna till varandra.

David Thurfjell tar dopet som exempel.

– Man förstår kanske inte riktigt orden eller handlingarna, det är lite konstigt och märkligt alltsammans. Men det är samma ritual som utförts i tusen år i det här landet och i tvåtusen år i kristendomen. Med ord, tankar och med sin kropp placerar man in sig i något som är större än en själv.

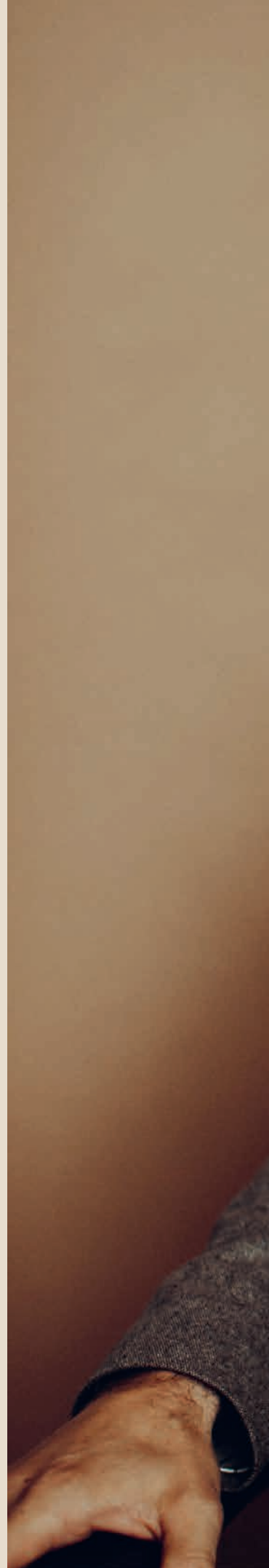
Traditionerna väcker kluvna känslor. Samtidigt som de är uppfordrande är vi måna om att hålla dem vid liv. Kycklingpajen som mormor gjorde varje påsk är jättejobbig att göra, ändå måste den stå på bordet. Vi kan inte välja bort pajen för då får vi dåligt samvete.

Både upprepning och förändring

Traditioner är också i sig motsägelsefulla. Å ena sidan bygger de på upprepning, på idén att "vi alltid har gjort såhär". Å andra sidan är de dynamiska, annars skulle de inte överleva. Nya traditioner dyker upp och införlivas i kulturen. Och den som synar hur långt en viss tradition egentligen sträcker sig upptäcker ofta att den inte alls är så gammal som man tror.

David Thurfjell konstaterar att traditioner hänger ihop med både pengar och demografi.

– Det kan gå väldigt fort ibland. Halloween har ►

Nu när Davids egna barn är vuxna upplever han att familjens gemensamma traditioner är kittet som då och då samlar ihop familjen. Därför är hans tips till alla småbarnsföräldrar: "se till att orka skapa traditioner!"

David Thurfjell har med flera uppskattade böcker ringat in svenskarnas existentiella profil. Nu är han aktuell med "Anspråkstagen", en bok om mening. Den undersöker varför allt fler, särskilt unga, upplever att livet saknar mening.

Traditioner ger gemenskap, sammanhang och djup

snabbt blivit en etablerad sed i Sverige. En del av förklaringen handlar om att den går att tjäna pengar på rent kommersiellt.

Många butiker har numera särskilda erbjudanden kring den muslimska fastehögtiden Eid. Ett resultat av att Sverige förändrats befolkningsmässigt. Studier visar att på samma sätt som svenskar inte upplever att julen är en kristen tradition, upplever inte heller nysvenskar med bakgrund i muslimska länder att eid är en religiös högtid. Traditionerna är ett tillfälle till fest, helt enkelt.

Ideologiska tolkningar skapar debatt

Det händer att traditioner skapar debatt. Eftersom de påverkar hur vi ser på oss själva, som individer och som land, har de politisk potential. Traditionen kan användas som verktyg både för att hålla ihop en grupp och för att skilja olika grupper från varandra.

De återkommande diskussionerna om luciafirande är ett sånt exempel. Hur ser ett "riktigt" luciatåg ut? Är det svenska luciafirandet hotat? Många som deltar i debatten har en ideologisk agenda.

Traditioner påverkas också av de stora världshändelserna. Längre var Tyskland det dominerande kulturlandet och exportör av många av de inslag som vi förknippar med

julen, däribland julgranen.

Sedan andra världskrigets slut är det från USA vi hämtat nya traditioner. Det gäller inte bara halloween utan fenomen som baby shower, en fest som hålls inför förlossningen, och gender reveal party, då det ofödda barnets kön avslöjas.

– Man kan fråga sig vad som kommer hända nu när relationen mellan USA och Europa förändras så. Kommer det påverka vår syn på vissa traditioner?

Blir traditioner mer eller mindre viktiga i ett land som ser sig själv som sekulärt, som Sverige?

– Jag tror att de blir mindre viktiga. Det gäller inte bara de årstidsbundna högtiderna utan även traditioner som har med livsfaser att göra. Vi ser hur dopstatistiken går ner och hur begravningsseden försvagas.

Offrade till Njurgubben

I sin forskning rör sig David Thurfjell ofta långt bakåt i historien. Han berättar om ett speciellt fall han stött på, där det i norska Hardanger så sent som vid förra sekelskiftet fanns en kvinna som offrade till Njord, en sötvattensgud i gammal fornnordisk mytologi. Hon hade lärt sig att när man fiskar slänger man ett mynt i vattnet och säger "Den ska

Njurgubben ha". Trots att tusen år gått sedan kristnandet levde offertraditionen kvar bland enstaka individer.

Som kontrast finns de privata och pinfäriska sederna. För inte så länge sedan frågade David Thurfjell sina barn vilka traditioner som de tyckte var bäst. Svaret var oväntat. Tvåa på listan, efter halloween, kom att dagen före julafton åka till Max och kaka hamburgare. Han hade själv inte tänkt på att det skulle vara något särskilt. Men familjen hade gjort det i alla år och för barnen hade det blivit en viktig grej.

Föräldratipset: skapa traditioner

Barnen är nu vuxna och har fullt upp med sitt. Det har gett David Thurfjell nya insikter om traditionernas betydelse. Han beskriver hur avgörande traditionerna är för att de alla då och då kommer samman.

På föräldrars vis hör han sig själv fråga "Kommer ni hem till jul?", "Vad gör ni i midsommar?"

– När barnen var små slet jag med att hinna baka lussebullar och annat som hörde till. Nu är jag tacksam för att jag gjorde det. Det är mitt tips till alla småbarnsföräldrar. Se till att orka skapa traditioner, en dag är de den enda livlinan du har. ■

Namn: David Thurfjell

Ålder: 52 år

Bor: i Stockholm

Gör: Religionshistoriker, professor i religionsvetenskap vid Södertörns högskola. Författare.

Aktuell med: "Anspråkstagen – Människans bot mot meningslösheten" (Norstedts förlag)

Tidigare titlar: "Det gudlösa folket" (2015), "Granskogsfolk" (2020), "En lockton i ödemarken" (2023)

Vardagsvanor och virala fenomen – *nya traditioner* växer fram

Karlstadsbor berättar om personliga vanor som blivit viktiga i vardagen – från derbykultur till nya sätt att fira vänskap.

TEXT & BILD: Helena Söderqvist

Namn: Leon Erliksson
Ålder: 25
Bor: Herrhagen
Yrke: student

– Att se derbyt Hammarby mot AIK på bortaplan. Det är en speciell känsla att stiga av tunnelbanan i Solna tillsammans med tusen fans och tåga mot arenan. Vi är ett gäng killkompisar som träffas, helst inleder vi på Söder kvällen innan matchen, kăkar och tar några öl. Vi har redan börjat planera för den 30 augusti.

Namn: Maria Jansson
Ålder: 45
Bor: Norrstrand
Yrke: bibliotekarie

– Snabbmatsfredag. Jag vill inte laga mat på fredagar, skyndar mig hem från jobbet och köper alltid hamburgare på vägen. Sen direkt ner i tv-soffan och på med nån serie. Det är jätteskönt och känns som en urgammal tradition, som jag gjort i massa år ända sedan jag bodde i Stockholm, och som jag fortsätter att göra varje vecka.

Namn: Ingrid Larsson Johansson
Ålder: 75
Bor: Vålberg
Yrke: pensionerad fritidspedagog

– Frösläpp i februari. Vi har gjort det i 18 år nu, samlat fröer och lånat ut på biblioteken runt om i Karlstad. Från början var vi fyra entusiaster i Karlstads trädgårdssällskap, nu är många engagerade i den här traditionen. Kretslopp är viktigt för mig, det ska vara enkelt och billigt att odla. Det är också en bra beredskapshandling.

Namn: Miriam Aineström
Ålder: 25
Bor: Tullholmen
Yrke: student

– Galentines, att fira med tjejkompisar kvällen före Alla hjärtans dag. Vi är sju tjejer som träffas den 13 februari, kăkar middag och spelar spel och njuter av varandras sällskap. Konstellationen kan variera och vi gör det lite för att avdramatisera Valentine. Det är ett ganska nytt fenomen och en grej på sociala medier för att fira vänskap.

Namn: Ebba M Larsson
Ålder: 44
Bor: Hagalund
Yrke: kurator

– Räksmörgås på födelsedagen. Det var något jag fick hemma av mina föräldrar och som jag sedan tagit med mig till min familj. Då var det tekaka nu är det grovt bröd. Vi är fyra i familjen och alla våra födelsedagar inleder vi med hemgjord räksmörgås. Det är mysigt och blir speciellt.

En fristad för ukrainare i exil

I doften av borsjtj hittar de *styrka* att fortsätta

Att få laga borsjtj och höra ukrainska pratask i kyrkan hjälper Svitlana, Julia och Olena att stå ut långt hemifrån på flykt från kriget. Och borsjtj är inte vilken soppa som helst.

TEXT: Börge Nilsson/TEXTRA FOTO: Øyvind Lund

Det är inte nödvändigt, men Olena Shavanova har rödbetor i sin vegetariska borsjtj. Längre österut lagas rätten helt utan rödbetor. ►

Köket är fullt av folk och det rivs och skärs och hackas. Här ska lagas borsjtj och det är Olena Shavanova som leder arbetet.

– Det är hennes recept, säger Svitlana Marenkova.
– Alla regioner har sina egna, berättar Julia Oshega.

En sak är de överens om. En riktig borsjtj måste innehålla fem ingredienser: Kål, morot, lök, potatis och tomat.

Men rödbetor, då? Vi kallar den rysk rödbetsoppa.

– Det får man ha i om man vill, precis som persilja, dill, paprika, vitlök, kött och smetana. Men i östra Ukraina där vi kommer ifrån ingår inte rödbetor, säger Julia.

Soppan inte rysk

Och borsjtj är inte rysk. Rätten är ukrainsk och i högsta grad politisk. När Ryssland hade anfallit Ukraina på alla fronter den 24 februari 2022 begärde Ukraina att borsjtj skulle skrivas in på Unescos lista över akut hotat immateriellt kulturarv. Ansökan behandlades snabbt och den 1 juli 2022 fanns borsjtj på listan som ukrainsk.

Ryssland protesterade. De ryska härskarna vill utplåna Ukraina, den ukrainska kulturen och det ukrainska folket som de kallar för

lillryssar. Men Unesco höll emot och konstaterade att maträtten har rötter från Kievriket för tusen år sedan.

– Här i Sverige är jag trött på pizza, men borsjtj, det kan jag äta varenda dag, säger Svitlana.

Hon är före detta rådgivare på den ukrainska pensionsmyndigheten i Petrykivka. Den morgon som Ryssland anföll skulle familjen möta en vän som kom med tåget. Istället blev de tvungna att fly. Nu bor hon i Forshaga med man och tre barn. Män med många barn fick lov att lämna landet. Andra måste stanna kvar och försvara Ukraina mot det ryska anfällskriget.

Stannade länge kvar

Engelskläraren Julia bor sedan några månader i Karlstad men var länge kvar i Dnipro.

– Jag hade jobb och framtidsplaner och tyckte att livet var bra. När kriget kom så trodde jag att det snart skulle gå över, men nu har jag också kommit hit.

Den helg vi ses är kall både här och i Ukraina. Men där är en och en halv miljon ukrainare utan ström efter att Ryssland terrorbombat elförsörjningen.

Julia berättar hur hon i familjens ortodoxa

tradition brukat ta med sig påskmaten till kyrkan för att få den välsignad av prästen.

I korgen har de lagt påskbröd, målade kokta ägg, hemgjord korv och sidfläsk, och ställt sig i en lång kö så att prästen kunde stänka heligt vigvatten på maten.

– Sen gick vi hem och lagade påsklunch.

Bröt med patriarken

Nu vill hon inte bli välsignad där. Ortodoxa kyrkan i Ukraina har brutit med den ryskortodoxe patriarken Kirill i Moskva, eftersom han välsignat Putin och hans krig mot Ukraina.

– Det är sorgligt att många väldigt religiösa tror på allt som prästerna i Moskva säger om kriget i Ukraina. Jag litar bara på den ukrainska kyrkan, men försöker också hitta Gud i naturen och be för mig själv, säger Julia.

Ukraina har många religiösa riktningar. Svitlana och hennes familj är baptister.

– Många försöker betona olikheterna, att vi tillhör olika kyrkor, men det bryr vi oss inte om. Vi ser det gemensamma, att vi tror på Gud, försöker göra gott och hjälpa andra. Det räcker långt.

Men utan borsjtj och gudstjänster på ukrainska skulle det ta emot. I skuggan av kriget är tryggheten ständigt hotad av nyheter hemifrån om döda och skadade.

Att tillsammans laga den ukrainska nationalrätten borsjtj ger sällskap, mat och hemkänsla för Maria Senchysnyn, Olena Shavanova, Svitlana Marenkova, Julia Oshega, Katja Romanchenko och Sergej Koliada.

Två år har Svenska kyrkan hållit påskmessa på ukrainska och nu när maten är klar i Kronoparkskyrkan i Karlstad så blir det ekumenisk Taizé-gudstjänst med textläsning på både svenska och ukrainska.

Läser på ukrainska

Att ha en hemkyrka där människor, mat och språk känns hemtamt och där man återkommande träffar sina landsmän, är viktigt i exilen. Nu läser Svitlana och Katja från Zaporizjzja delar av evangeliet på ukrainska tillsammans med prästen Cristoffer Forssander som läser på svenska.

– Det betyder så mycket för oss att få använda vårt språk i ett sådant sammanhang. Det är som en lättnad, en tillflyktsort, säger Svitlana Marenkova. ■

Att texterna läses på både svenska och ukrainska skapar trygghet, det ger en fristad under flykten. Cristoffer Forssander läser på svenska och Katja Romanchenko på ukrainska.

Det här är ingen rysk rödbetssoppa. Det är borsjtj, ukrainsk nationalrätt som står på Unescos lista över hotat immateriellt kulturarv.

Fotnot: Den ukrainska påskgudstjänsten firas den 12 april kl 17.00 i Kronoparkskyrkan.

*Många försöker betona
olikheterna, men det
bryr vi oss inte om*

Scanna qr-koden
och laga själv!

Traditioner är värda att bevara först när de bärs av mening – inte av vana. Det tycker Micke Larsson, gymnasielärare med rötter i punken.

”Varför firar du ens?” – punkaren som tycker att traditioner måste tåla en käftsmäll

Traditioner utan eftertanke är meningslösa. De kan till och med vara skadliga. Det tycker punkaren och pedagogen Micke Larsson.

För honom är inte själva firandet problemet – utan att så få stannar upp och frågar sig varför de gör som de gör.

Traditioner som följs av slentrian gör Micke Larsson obekvämt. Och lite rabiat. Inte för att han ogillar gemenskap eller återkommande ritualer, utan för att han vill se något mer än upprepning.

– Jag vill att det ska finnas en djupare innebörd. Man måste kunna säga: Jag firar det här för att... och jag gör det på det här sättet för att... Annars blir det bara tomma mönster.

Har gått överstyr

Han tycker att julen är ett tydligt exempel. Stressen, konsumtionen, måstena – så mycket dåligt har blivit synonymt med högtiden.

– För de som är troende och firar Jesu födelse finns det så klart en mening. Men alla andra då? Firandet har gått överstyr.

Själv köper han inga julklappar. Micke vänder sig inte mot gåvor i sig utan mot köphysteri och bristen på reflektion. Att människor fortsätter för att "så gör man" och följer normer utan att fundera över vad som är viktigt. Eller vad man själv faktiskt vill.

Samma sak gäller nyare traditioner som halloween, alla hjärtans dag, baby showers med flera. Problemet är inte att de finns, utan att de driver på ett ohälsosamt konsumtionsmönster, tycker han.

– Vi vet att vi överkonsumerar, att det inte är bra för planeten. Det där måste var och en ta till sig.

Men hur? Det är svårare.

Traditionella tankar

Micke lämnar högtiderna för en stund och övergår till att prata om samhällsstrukturer. Begreppet tradition är mer än kalenderns röda dagar.

– Att kvinnor har lägre lön än män är också en tradition. En dålig sådan. Vi bevarar orättvisor när vi inte vågar ifrågasätta.

Han gör nedslag i olika delar av världen och rör sig snabbt mellan exempel på skadliga vanor.

– Könsstämpning och tjurfäktning, där har du två som borde avskaffas.

För Micke är ifrågasättande en grundförut-sättning i livet.

– Utan reflektion ingen utveckling.

Rotad i punken

Han har sina rötter i punken. Som ung tog Karlstadskillen bussen till Grums och sjöng ut sin frustration över vuxenvärldens självklarheter. Micke var en av medlemmarna i E.A.T.E.R – Ernst and the Edholm Rebels – som senare turnerade både i Japan och USA.

Musiken har fortfarande en stor och viktig plats i Mickes vardag, numera som gitarrist i metalbandet Kharva. Men han arbetar också som lärare på Geijerskolan i Ransäter och undervisar vuxna i samhällsämnena.

Den rebelliska hållningen finns kvar.

– Man måste fråga sig: Vad gör jag, och varför? Om man inte har svar på det är det dags att förändra. Och protestera. ■

”Utan reflektion ingen utveckling

För Micke är det inte ritualerna i sig som skaver utan att så få stannar upp och reflekterar över varför de gör som de gör.

FAKTA

Namn: Mikael Larsson

Ålder: 60

Bor: På Rud i Karlstad

Yrke: Gymnasielärare i so-ämnen

Attityd: Rebell

Prästen tipsar om påskens drama på film

Kanske vill du se en film om ursprunget till den kristna påskan? Jonas Bodinger Larsson, präst i Karlstads domkyrkoförsamling och tidigare skådespelare, kommer med sina bästa tips:

Jonas Bodinger Larsson

Barabbas (1961) baserad på Pär Lagerquists roman.

Med Anthony Quinn i huvudrollen får vi följa en Barabbas som brottas med insikten att han fick leva medan Jesus dog i hans ställe. Den inre kampen mellan tvivel och tro präglar hela filmen.

Jesus från Nasaret (1977)

Jag minns det som att filmen tar evangelierna på allvar med teologiskt djup och tydlig förankring i bibeltexten. Tempot är lugnt och ger rum för eftertanke.

Life of Brian (1979)

Monty Pythons satir av en man som misstas för att vara Messias. Humorn ligger i alla missförstånd och människors benägenhet att följa blint. En satir som både roar och oroar.

Jesus Christ Superstar Live in Concert (2018)

Detta är en konsertversion av musikalen från 1970. I den här rockiga versionen, med Alice Cooper som Herodes och svenske Erik Grönwall som Simon, får musiken och rösterna bära dramat.

FOTO: AXEL & MARTIN/KON

Ris, kärringar och måne...

Påskens styrs av månen och en gammal regel

Datumen för påskan flyttar runt varje år – varför kan man undra? Den firas: den första söndagen efter den första fullmånen som inträffar efter vårdagjämningen. Regeln om när påskan infaller togs fram redan år 325, på kyrkomötet i Nicaea. Sedan dess har samma princip gällt.

Påskriset började som en påminnelse

Förr i tiden risade man varandra på långfredagen för att minnas Jesu lidande. Idag är påskriset betydligt snällare – fullt av fjädrar, ägg och pynt.

Påskkärringar, en svensk tradition

Att barn klär ut sig till "påskkärringar" och går runt i grannskapet är något som i princip bara finns i Sverige och svenskinland.

Källa: Historiska media mfl.

Det händer i påsk

Påskteater: Vandra med mig

Välkommen på teater! Vi följer med Jesus och hans vänner från påskmåltid till uppståndelse och får veta mer om vad som hände under den första kristna påsken. Påskvandringen passar för vuxna och barn från 7 år och uppåt.

När & var: 25 mars 17.30–18.30
Västerstrandskyrkan

Katedralsöndag

Föreläsning och samtal med Margot Wallström, fd utrikesminister, numera bland annat ordförande för Olof Palme International Center. "För livets skull. Feministiskt ledarskap för en framtid i fred och frihet".

När & var: 29 mars 12.30, Domkyrkan
Programserien är ett samarbete med Sensus

Emmausvandringar, 6 april annandag påsk

Under vandringen gör vi stopp för att lyssna till berättelsen om lärjungarna som lämnar Jerusalem till fots efter att deras mästare blivit korsfäst under påskhögtiden. På väg till Emmaus får de sällskap av en främling som de senare förstår inte är främmande för dem.

När & var: kl 15.00, Åstorpsgården, Vålberg
Pilgrimsmässa med vandring till Nors kyrka, cirka 4 km enkel väg. Vid dåligt väder sker mässan i Åstorpsgården. Medtag eget fika.
Info: ann-charlotte.uggla@svenskakyrkan.se

När & var: kl 16.30, Vikenkyrkan.

Vi samlas utanför kyrkan och vandrar till Domkyrkan där vi är framme ca 17.30.

Inled gärna med Emmausmässa 15.00 i Vikenkyrkan och/eller avsluta med Dansmässan Din ljusa skugga i Domkyrkan 18.00.

Info: ann-sofie.rahm@svenskakyrkan.se

FOTO: ØYVIND LUND

"Din ljusa skugga"

En dansmässa är en gudstjänst där alla deltagare dansar tillsammans med enkla steg.

På annandag påsk kan du vara med och dansa genom mörkret mot ljuset och mot uppståndelsen.

När & var: 6 april 18.00, Domkyrkan

Jobs bok

Jonas Bodinger Larsson, präst och skådespelare, läser Jobs bok till musik av Oskar Lindberg. Jörgen Martinson, orgel. Fri entré.

När & var: 1 april 18.00, Domkyrkan

Gudstjänst med små & stora

Under påskhelgen finns många små & stora gudstjänster i Karlstads pastorat. Det brukar vara mycket sång och musik, ibland drama eller besök. Gudstjänsten är lite kortare än vanligt och riktar sig till både barn och vuxna.

FOTO: AXEL & MARTIN/KON

Kom och vår- och påskpyssla!

Vi skapar med hjälp av filt, piprensare, vaddbollar... Bara fantasin sätter sina gränser för vad det går att hänga i ett påskris. En pysselkväll som passar både barn och vuxna. Korv och bröd serveras.

När & var: 30 mars 17.00–18.30, Norrstrandskyrkan

Anmälan: Senast 26 mars till: 054-141915 eller anette.sundelin@svenskakyrkan.se

Palmsöndag 29 mars

- 10.00** Gudstjänst små och stora och Kyrksöndag, Barnkören Musicanterna, pyssel, lunch, tips-promenad och fika. Ulltussarnas vårförsäljning och lotterier till förmån för Act Svenska kyrkan, Västerstrandskyrkan
- 10.00** Gudstjänst med små och stora: "Jesus rider in", kyrkfika, Barnens katedral/Kroppkärrskyrkan
- 11.00** Små och stora gudstjänst, barnköerna Korallerna, Alsters kyrka
- 11.00** Högmässa, Seniomotetten, matigt kyrkkaffe, Domkyrkan.
- 12.30** Katedralensöndag med fd utrikesminister Margot Wallström, Domkyrkan, **Se notis!** ●
- 11.00** Gudstjänst med små och stora, Änglakören och Lejonkören, Grava kyrka
- 11.00** Gudstjänst med små och stora, Minior- och Juniorkören, efteråt blir det kyrkkorv, Hammarö kyrka
- 11.00** Gudstjänst med små och stora, församlingens barnkör och bibelutdelning, Väse kyrka
- 11.00** Hoppets mässa, Norrstrandskyrkan
- 15.00** Mässa med Lillkyrka, pyssel, lek och bibelberättelse för barn i intilliggande lokal, kyrkfika, Vikenkyrkan
- 16.00** Gudstjänst, Skoghalls kyrka
- 16.00** Gudstjänst för små och stora. Musikal och bibelutdelning. Hantverksgruppen bjuder på kyrkkaffe i sockenstugan, Nors kyrka
- 17.00** Gudstjänst, Kronoparkskyrkan
- 18.00** Sinnesgudstjänst, Norrstrandskyrkan
- 18.00** Konsert: H-mollmässan av J.S. Bach Karlstads Motettsällskap, orkester och solister under ledning av Jörgen Martinson, Domkyrkan

Andakter i passionstid

Måndag 30/3

- 10.00** Equeniakyrkan, Molkom
- 18.00** Domkyrkan
- 18.00** Västerstrandskyrkan
- 19.00** Mottettsällskapets seniorkör, Norrstrandskyrkan

Tisdag 31/3

- 10.00** Equeniakyrkan, Molkom
- 18.00** Domkyrkan
- 18.00** Västerstrandskyrkan
- 18.30** Mariagården, Skattkärr
- 19.00** Norrstrands kyrkokör, Norrstrandskyrkan

Onsdag 1/4

- 10.00** Equeniakyrkan, Molkom
- 12.00** Domkyrkan
- 18.00** Västerstrandskören, Västerstrandskyrkan
- 18.00** Jobs bok, Domkyrkan. **Se notis!** ●
- 18.30** Kören Vox Humana, Norrstrandskyrkan
- 18.30** Väse kyrka

Skärtorsdagen 2 april

Skärtorsdagsmässor

- 10.30** Åsbacka äldreboende, Molkom
- 11.00** Åstorpsgården Vålberg
- 13.00** Källans vårdboende, kören Sångglädje
- 18.00** För små och stora, "Måltiden", körsång, kyrkfika, Barnens katedral/Kroppkärrskyrkan
- 18.00** Domkyrkan
- 18.00** Grava kyrka
- 18.00** Hammarö kyrka
- 18.00** Nors kyrka
- 18.00** Karin Graeber flöjt, Nyeds kyrka
- 18.00** Le Petit Coeur, Ivan Bilokin, sång, Vikenkyrkan
- 18.30** Selma Fjäll, sång, Västerstrandskyrkan
- 19.00** Kronokören och Tove Fjällborg, cello, Kronoparkskyrkan
- 19.00** Östra Fågelviks kyrka
- 20.00** Karin Graeber, flöjt, Alsters kyrka

Långfredagen 3 april

Långfredagsgudstjänster

- 10.00** "Korset" Långfredagsgudstjänst med små & stora, körsång och fika, Barnens katedral/Kroppkärrskyrkan
- 11.00** Gudstjänst, Karlstads Motettsällskap, Domkyrkan
- 11.00** Gudstjänst, Grava kyrka
- 11.00** Gudstjänst, Ylva Nilsson cello, Norrstrandskyrkan
- 15.00** Musikgudstjänst, Alsters kyrkokör, Maria Rydberg-solist, Alsters kyrka
- 15.00** "Vid korset", Domkyrkokören, Domkyrkan
- 15.00** Gudstjänst, Nors kyrka
- 15.00** Gudstjänst, Skoghalls kyrka
- 15.00** Gudstjänst. Tove Fjällborg cello, Kronoparkskyrkan
- 15.00** Musikgudstjänst, Väse kyrka
- 18.00** Gudstjänst, Västerstrandskyrkan

Påskafton 4 april

- 23:30** Påsknattsmässa, Domkyrkans ungdomskör, Domkyrkan

Påskdagen 5 april

- 10.00** Gudstjänst, Sindre Fjeldli trumpet, kyrkkaffe med påsksmörgås. Anmälan till Karlstads pastorat expedition 054-14 14 00 senast 1 april, Västerstrandskyrkan
- 10.00** Gudstjänst med små och stora, "Levande igen", Kroppkär, kyrkfika, Barnens katedral/ Kroppkärrskyrkan

- 11.00** Mässa, sång av Caroline Blomstrand, Helena Skyman och Eva Enders, Alsters kyrka
- 11.00** Högmässa, Domkyrkokören, Domkyrkans brassensemble, påskfika i församlingshuset efter mässan, Domkyrkan
- 11.00** Mässa, festlig musik för påskdagen med solister, Hammarö kyrka
- 11.00** Gudstjänst, Grafva kyrkokör, påsktårta i Sockenstugan efteråt, Grava kyrka
- 11.00** Gudstjänst, Norrstrands kyrkokör och Johan Kunze, trumpet, Norrstrandskyrkan
- 11.00** Mässa, Nyeds kyrkokör, Nyeds kyrka
- 11.00** Gudstjänst, Segerstads kyrka.
- 11.00** Gudstjänst, VÅSingErs, Väse kyrka
- 15.00** Gudstjänst, Östra Fågelviks kyrka
- 17.00** Mässa, Johan Kunze, trumpet, Kronoparkskyrkan
- 18.00** Regnbågsmässa, Norrstrandskyrkan

Annandag påsk 6 april

- 11.00** Högmässa, Domkyrkan
- 11.00** Gudstjänst, Norrstrandskyrkan
- 11.00** Mässa med efterföljande lunch, Skoghalls kyrka
- 11.00** Gudstjänst, Källans vårdboende, Skäre
- 11.00** Musik med Kajsa Skyman och Per Setterlind. Sång, piano, saxofon, Älvsbacka kyrka
- 15.00** Pilgrimsmässa med vandring till Nors kyrka. Start vid Åstorpsgården, Vålberg. **Se notis!** ●
- 15.00** Emmausmässa, Vikenkyrkan. 16.00 vandrar den som vill mot Domkyrkan på en Emmaus-vandring. **Se notis!** ●
- 18.00** Dansmässa, Domkyrkan **Se notis!** ●
- 18.00** Emmausmässa, Ebba Lindroth sång, kyrkkaffe med smörgås, Västerstrandskyrkan

Ortodoxa påsken

- 12 april** (Påskdagen i den ortodoxa påsken)
- 17.00** Taizegudstjänst/ukrainsk påskdagsgudstjänst, Kronoparkskyrkan

Svenska kyrkan sköter myndighetsutövningen

Religion eller inte, här får alla *begravas*

Svenska kyrkan har i nästan hela landet ansvar för begravingar. I det ansvaret finns också ett uppdrag att ge alla människor, oavsett tro eller kultur, möjlighet att begravas på ett sätt som passar.

TEXT: Peter Pasalic Östborg FOTO: Jocke Lagercrantz

Scanna och läs mer om begravningsavgiften

– Vi ska se till så att alla får bli gravsatta enligt sin tro och religion, eller sin avsaknad av religion om det är så. Alla ska ha en plats att gravsättas på, berättar Stina Hedeås, tillförordnad kyrkogårdschef på Karlstads pastorat.

– Många förstår inte vilket uppdrag vi har och hur begravningslagen ser ut. Vi har i uppdrag att sköta det enligt lagen, och där ska vi behandla alla människor lika.

De flesta orter tillhandahåller till exempel gravplatser enligt protestantiskt kristen och muslimsk sed. I Karlstads pastorat finns

dessutom områden för gravar enligt judisk, romsk och bahai-tradition. Alldeles nyligen har dessutom ett område för asatroende anlagts i Nyed.

”Försöker möta önskemål”

Stina berättar att om ett trossamfund önskar begravningsplatser så sker det en dialog och avvägning för att se om det finns behov av sådan i Karlstad. Ibland görs bedömningen att det är för få som önskar särskilt område eller att det redan finns sådana i närområdet.

– Vi försöker möta önskemål så långt det går. Det handlar om att upplåta vissa ytor för särskilda religioner eller kulturer, det är inte några kostnader för det egentligen.

Ingen fråga om religionstillhörighet

Och när det gäller vem som får gravsättas var ställer Svenska kyrkan inte några frågor.

– Alla gravplatser vi har är allmänna. Vi ställer inte frågan vilken religion någon tillhör. Vi frågar vilka önskemål som finns. Det kan handla om omgivning, miljö, men så klart också trosinriktning, säger Stina. ■

Stina Hedeås, tillförordnad kyrkogårdschef på Karlstads pastorat.

En rad likadana gravstenar påminner oss om de judiska kvinnor som anlände med Vita bussarna till Karlstad i juli 1945. Befriade från koncentrationslägren, men många bar på sjukdomar som TBC. Flera av dem dog ganska snart efter ankomst, och idag påminner de 14 ”flickgravarna”, som de ofta kallas, om denna hemska del av vår historia.

FAKTA

Begravningsavgift

Alla som är folkbokförda i Sverige – oavsett religion – och som har en beskattningsbar inkomst betalar en begravningsavgift via sin skattsedel. Det är begravningsavgiften som finansierar begravningsverksamheten.

Omringad av flera större vägar ligger Mosaiska begravningsplatsen. Den har en unik historia, och är fortfarande en aktiv begravningsplats.

På Förintelsens minnesdag, den 27 januari, arrangeras ofta minnesstunder på Mosaiska begravningsplatsen. I år var det bland annat konfirmander i Karlstads pastorat som lade stenar, tände ljus och höll en tyst minut.

Karin Jaridelid är planerare på kyrkogårdsförvaltningen i Karlstads pastorat och leder guidningar på Mosaiska begravningsplatsen.

På många av gravstenarna ligger små stenar placerade, vilket är en urgammal judisk tradition.

Kapellet som finns på begravningsplatsen används i stort sett inte alls idag. Här finns bänkar och ljuskrona som tidigare tillhörde Karlstads synagoga.

Mosaiska begravningsplatsen

Judiskt arv mitt i Karlstad

Inklämd mellan Örsholmsleden, Östra infarten och E18 ligger Mosaiska begravningsplatsen. Den invigdes år 1920 som en judisk begravningsplats och är fortfarande i bruk för den som önskar begravas där.

En av de första judarna som bosatte sig i Karlstad var Nissen Felländer, på flykt från nuvarande Litauen, han anlände år 1856. Under decennierna som följde flyttade fler judar hit, och i slutet av 1800-talet var de tillräckligt många för att bilda en församling. År 1899 invigdes en synagoga i stadsdelen Klara och år 1920 invigdes alltså begravningsplatsen.

”Det finns ett lugn”

– Då fanns inte vägarna här, och platsen var som en glänta i ett skogsområde. Trots att det ser helt annorlunda ut idag tycker jag fortfarande att det finns ett lugn så fort man kliver innanför grindarna, berättar Karin

Jaridelid som brukar hålla guidningar på Mosaiska begravningsplatsen.

I mitten av 1900-talet revs synagogan i Karlstad, och den judiska församlingen upplöstes. Sedan år 2003 är det Svenska kyrkan som ansvarar för Mosaiska begravningsplatsen.

Sällan använd

Det är inte så ofta det sker begravningar här längre, och kapellet som finns används i stort sett inte alls. De flesta gravarna är från 1920-talet till 1960-talet, men det händer fortfarande att någon vill gravsättas här.

– Vi frågar aldrig om religion eller kulturell tillhörighet. Den som vill bli begravd här får

bli det, precis som på våra andra begravningsplatser, berättar Stina Hedeås, tf kyrkogårdschef på Karlstads pastorat.

Idag fyller begravningsplatsen även en funktion som minnesplats för den utsatthet den judiska befolkningen levde under genom historien. Hela den äldre delen ska bevaras som kulturminne, och varje år uppmärksammas förintelsens minnesdag här, den 27 januari.

– Den här platsen rymmer så mycket historia, och den är viktig för många människor. Även om den idag kan ligga lite undanskuffad till så är det tydligt att den fyller en viktig roll, både för enskilda personer och för oss alla gemensamt, säger Karin. ■

Scanna för fler bilder och mer information

KNÄCK KYRKNYTT PÅSKQUIZ

Oavsett om du sitter vid ett stort påskbord, mumsar ägg i lugn och ro i favoritfåtöljen eller bara njuter av lite påskledighet hoppas vi att du vill klura på lite frågor om fasta och påsk! Facit finns längst ner på sidan.

1. Den kristna påsken föregås av fasta.

A. Hur många dagar varar fastan?

- ☐ 30
☐ 40
☐ 60

B. Vilket bakverk äter vi i Sverige enligt traditionen innan vi går in i fastan?

- ☐ Klenätter
☐ Biskvier
☐ Semlor

C. I många andra länder inleds fastan med stor fest och karneval. Ordet karneval kommer av det latinska carne vale, vad betyder det?

- ☐ Farväl till köttet
☐ Slut på ätandet
☐ Fastefesten

2. Påsken genom tiderna

A. Tidigare fanns en lag i Sverige om vad som fick ske på långfredagen. Biografer, danslokaler, restauranger och affärer fick inte hålla öppet. Vilket år upphörde förbudet?

- ☐ 1958
☐ 1969
☐ 1976

B. Den kristna påsken firas ju till minne av Jesus död och uppståndelse men varför firade Jesus, som var jude, påsk?

- ☐ Till minne av att Mose mottog de tio budorden på Sinai berg.
☐ För att markera början på den judiska skördesäsongen.
☐ Till minne av israeliternas utåg ur Egypten där de hade hållits fångna av den egyptiske faraon.

C. Leonardo da Vincis målning Nattvarden, föreställer Jesus sista måltid då han instiftade nattvarden. Den är en muralmålning, alltså målad direkt på en vägg. I vilken stad kan man beskåda verket?

- ☐ Milano
☐ Florens
☐ Rom

3. Sant & falskt om hönor, tuppar och ägg

A. Den populära låten om Hönan Agda skrevs av Tore Skogman 1966.

- ☐ Sant ☐ Falskt

B. I Lasse Hallströms film Tuppen spelar Magnus Härenstam huvudrollen som tränare för ett damfotbollslag.

- ☐ Sant ☐ Falskt

C. Under påskveckan äter vi i Sverige ungefär 70 miljoner ägg.

- ☐ Sant ☐ Falskt

4. Här hälsas vi glad påsk på olika språk, dra streck till rätt språk!

A. ¡Felices Pascuas!	Polska
B. Häid lihavöttepühi!	Spanska
C. Buorit beassázat!	Tyska
D. Wesolego Alleluja!	Samiska
E. Frohe Ostern!	Estniska

Förslag på frågor att diskutera kring påskbordet

- Vad kom egentligen först – hönan eller ägget?
- Vad är bäst att klä ut sig till i påsk?
- Vilken fågel liknar mest av allt en dinosaurie?